

**NAILLITISIMMALUNI
KAJITITSIUTIK pillugu
NunatuKavut Nunaliujuit
katimajingita Nunamik
Satusaigasuaningita
Kajititsiutinga**

**Atunnaguttitausimajuk Darryl Leroux-imut
Ilingatillugu Nunatsiavut kavamangata
Aulatsivinganut
Oktobera 29, 2021**

NAILLITISIMALLUGU KAUITITSITUTIK

Allataumajuk Darryl Leroux-imut, PhD

Atuinnaguttitautluni ilingatillugu Nunatsiavut kavamangata Aulatsivinganut

1. PIGIASITITSITUTIK

Tâna Kaujitsititik pitaKavuk nallitisimajunik napvâtausimajunik magguinit sivungani Kaujitsitiusimajonnet âkKisuttausimajonnik Nunatsiavut in 2020 and 2021. Sivullia Kaujitsititik KaujisautiKasimajuk NunatuKavut Nunaliujuit katimajingita (NCC-kut) Kinugautinganik nunamik satusaigumannimi, Kimiggusimannikut Kaujisautigisimajamminik 2010-mi taijamik, “Unveiling NunatuKavut: Allatausimajuit PiggagasuagutiKannimi Namminiugiallagiamik NunatuKagijamminik, Taisiutilinnik Nunaujunik Inojunillu SiKingani/KikKanganilu Labradoriup” taisiutilinnilu uKausigijausimajunik. Aippanga Kaujitsititiup KaujisautiKasimanniuuvuk 1,000-inik pâgingalinnik KaujisautiKasimanniuujunik âkKitausimajunik taijanut Crown-Indigenous Relations and Northern Affairs Juli 2020-mi. Tamakkua allasimajuttalet allatausimannipauvut NCC-kunut atuttaujutsautillugu KaujisautiKanninginni nunamik satusaigasuannimimi tamakkualu atuinnaululaungituit KaujisautiKagasuattunut.

Napvâsimajakka âkKisusimavut sitamaulingajunik taisiutiKallutik. Sivullia KimigguniKavuk Kanuk NCC-kut pigiasititausimammangâta jâret 1980-te KikKagalangani NunakakKâsimajuit akigattuniammata angiligiattaunitsanganik Goose Bay-mi untattuligijet mipvisanga. Aippanga taisiutiKavuk NCC-kut sakKtitsigasuanninginnik “SiKinimmiunik Inunnik” tamaungatuinnâgalakKoninganik. Pingajua taisiutiKavuk NCC-kut pigialaviKatsiangininginnik suliagigasuattamini taijamminik Labrador Inuit Treaty 1765-imi. kingullipânga taisiutiKavuk Kimiggutlunillu Kanuk NCC-kut uKammangâta “SiKinimmiut Inuit” piluanguunitsauninginnik Nunatsiavut Inunginnit (“Taggamiut Inunginnit”) pillugu imminik kamagigunnasiangininginnik.

Ilonnâgulli akigattuvunga kamausigisimajangit NCC-kut ilaliulungituk tasiugijanginnik pitaKanninganik “SiKinimmiunik Inunnik” taggalu nunamik satusaigasuannimi Kaujitsititininga atausiungitunik apomautitsalik.

KAUJIMATUAGUTSI: Nallitisimallugu Kaujitsititimmitt pesimajakka ilangit taijausimajuit, tamanna atuagianga piunitsauniammat takinitsaulunilu. Taijausimajuilli allasimavut sivulliani Kaujitsititimmi.

2. NAKIT PISIMAMMANGÂTA NUNATUKAVUT NUNALIUJUIT KATIMAJINGIT.

John C. Kennedy, tamatsuminga kamasimajuk 40-ni jârini akungani 1972 - 2013-aullu, anginippâmik taisiutiKavuk pigiannimit nakit sakKisimammangâta NCC-kut. Kennedy-tiup suliagisimajanga malivuk nakit pisimammangâta siKinganimiut Labradoriup sadjugiangani Kablunângajuit, tâkkualu kinuguvânguKatiget Europpimiut angutet Inuillu annait akunganiuluak jâret 1790-tet 1830-tellu. Allasimammitlunilu uKâlaKatiKagami Kablunângajunik siKinganimiunik akungani jâret 1979–83-lu kajusiutiKavuk “piutsalulaungituit Labradorimi (NunaKakKâsimajunik) inunnik” takunâgusiKalaugamik tamakkuagok kenaujaKattitaluaKattalaummata. NCC-kut Kaujitiutimmini 2010-imi kanataup kavamanganut ilaliugutilingiKok misiagutiKainnalauttuit NunaKakKâsimajunut kinguvânguKataunnaiminik.

Kennedy uKajuk tâkkua Labrador Metis Association (LMA-kut) sakKititausimajuit ikajuKullugit NunaKakKâsimajunik akigattuninginni unattuligijet unutsivallianganinnik: “LMA-kut pigiasititausimakKotuit 1985-imi Kallunâk sulialik Goose Bay-mi, unutsivalliatitsiKujjuk unattuligijunik Labrador-imi, ikajusimalauttuk pigiasititsigiamik nutânik katitjuKatigenniuunik, taggalu ikullaumititsitluni akigattujuKanninganik unutsivalliatitsinimmik unattuligijunik.”

Kennedy taisiutiKammijuk tamakkua tajjait Labrador Metis “atjigettumik inosiKalauttuit ilamminut Kablunângajunut Inunnut kinguvânguKataulungitunut [...] Tamakkununga Metis-nut, sakkitsigiamik atjiunimminik Kablunângajunut pimmagiuttisilauttuit.” Taggalu kinaugaluaguni tukitâtitsigunnaKuk NCC-kut Kaujitiutinga ilangauvuk isumatânnimik sakKititsigiamik nutânik inunnik.

3. SAKKITITAUNNINGIT “SIKINIMMIUT INUIT”

Ilonnâgut Kaujitiutiup, NCC-kut suKusilugatik uKâlajuit songujumiggok aviutisimanniKalauttuit Inuit tajjani siKinimmiut taggamiullu. Allâlu kiumajuKattatlutik sakKijâgaluanninganik atausillonet Labradorimi Inuit angigagillugu nunanga. Atausiungitunilu, NCC-kut uKaKattatlutik “SiKinimmiut Inuit” “Taggamiullu Inuit” atjigengitunik uKâlausilet iluKusilellu takutsaujutigullu akigattotennatlutik.

Taimaigaluattilugu, NCC-kut namminik taisiutiKajuit nukKangaluKattalaungituit inggigagalattuit Inuit taggamit siKinimmut ilonnaini Inuit nunagijanginni Labradoriup sadjugiangani, ‘takunnataugusiujuk Inuit nakikkiak taggamit piKattalauttuit mânnaKamimutuinnak tammajuk. Ilonnainit tamakkunangat allasimajunit, takutsauKoKuk Inuit ilonnânit Labradorimit piKattalauttuit pisonguniKatsialaugamik nukKangajuittonimmik Kaningitumullu aiKattasongutlutik.” Taggalu atausenik Inunnik tamânimiunguttuKalauKuk.

Atjugasâllunilu, NCC-kut taggâni nunanguanga takutitsigasuatogaluak nallegummangâta taggamiut siKinimmiulu asianguginnatuk tamatsumani Kaujitiutimmi: aingatlunilu Nainimit (nunanguami 57 taggâni) taikungalu Hamilton Inlet (nunanguami 53 taggâni), iniKattisitlunilu ilonnâni ullumiulittuk Nunatsiavummi ilonnainilu tallimani nunagijanginni. NCC-kut taisiutigijanga “siKinimmiut” tamaungatuinnâjuk taggalu takutitsitluni tukiKangimainninganik sakKititsigasuaninginnik/taisiutiKagasuaninginnik “SiKinimmiunik Inunnik.”

NCC-kut akigattotigijanga uKatlutik sakKijâjuKalaukKuk sulilu sakKijâjuKavuk “SiKinimmiunik Inunnik” ikajutjitaungimaittuk takutsaujutigut tusatsaujutigullu. Taggalu piujogajakKuk isumagigiangit Kaujisautigisimajangit Siagunitanik Kaujisattiup Kurt Korneskiup pillugit Hudson’s Bay Company-kut (HBC) sivullipâmik Labradorimenniammata (1830-mit – 1850-mut), tasiutiKammat Kanuk “HBC-kuni niuvittet ikajuKattalaummangâta inunnik kamallutik inuit pikatattaulatlagiangit, taggalu taggânimiut siKinimmiulu inuit atjigetsianginingit.” Korneski takutitsivuk HBC-kut ikKasotiKalulauttuit kinuguvânguKatigenik Inunnik-Europimiunik, taimaimmalu Inuit Allailu isumagijaulaukKut ikKanangiluanninginnik. NCC-kut, kivKatuluallutik kinguvânguKatigenik suvalliutiKasimajunik kenaujatigut inoggusitigullu HBC-kunit, takutsauvut suli sulingitunik Inunnik pitjutiKavut imminik/namminik pivalligutitsaminut.

4. LABRADORIMI ANGIUTAUSIMAJUK 1765-EME (“INUIT ANGIUTIGISIMAJANGA 1765-EME”)

NCC-kut tungavigijanga nunamik satusaigasuannimini sakKijâkKoninganik taijak “Labradorimi Angiutausimajuk 1765-eme,” angiutiKatigesimanningit angiutigutik akungani British-et (kivgatuttilugu Atanigusik Hugh Palliser) “Inuillu SiKinimmiut” Sollu sivungani uKautigisimagakku, KaujimajaujuKangilak “SiKinimmiunik Inunnik” sakKijâsimagaluammangâtalonnet, NCC-kut tasiutiKagaluattilugit taimaittuKanninganik. Taimaigaluattilugu, NCC-kut kiumajotigijanga tungaviKammagivuk Kaujimajautitsigusunninginni/sakKititsigusunninginni atjiulugatik inojunik, mânnaujullu kiumajotiKammata ullumiujuk “SiKinimmiut Inuit” ikajuttaugutilliummata tamatsumani taijami angiutausimajumi.

NCC-kut namminik uKautigisimajanga tamanna taijak “angiutausimajuk” pillugu taijaummijuk Morâviamiut missioniligijinginnut, tasiutiKavuk tamakkua Inuit aiviKalauttuit Palliseriup inuKutinginnik aisimalauttunik siKinimmut inigijamminit Hamilton Inletimi. Taggalu, NCC-kut tasiutiKavut Inuit Chateau Bay “angiutausimanningani” Rigolettimiungusimajuit siagugiallu, Hamilton Inlettimit. Taggalu, Inuit uKautauvut kiusimanninginnik “taggamesimanninginnik illuKatlutik” Morâviamiut taisimajanginnik katimaKatigetlutik 1765-eme.

Ammaluttauk, taijaujuKangimaikKuk Kaujisautausimanninganik tamanna “Labradorimi Angiutausimajuk” NCC-kut Kaujisattisisimagaluattilugit maggonik 2005-imi. William Wickensi uKasimagaluattilugu NCC-kut uKautiKagiaKasimattilugit sujuKasimammangât 1765-eme kajusiutiKalikKâtinnagit angiutausimajumik sollu akungani British-et and Mi’kmaq-elu.

Kaujisimausittut KaujisautiKasimatsialugatik, NCC-kut uKautigijanga sakKijâsimanninganik “Labradorimi Angiutausimajuk 1765-eme” kajusinniKatsiasimalungituk. Taimaigaluattilugu, angiutausimajuk angiKatigegutausimappat inunnut 1765-eme, taggauligajanniKuk angiKatigegutausimanninganik Inunnut 1765-eme, taggalu angiKatigegutausimagajanniKuk Inunnut Labradorimi, tâkkunungaulungituk NCC-kut taijanginnut “SiKinimmiut Inuit”.

5. “SIKINIMMIUT INUIT” PIMMAGIUNITSAUGUMAJUIT

Akuniuppângitumi, aviutisimanningit taggamiut/siKinimmiut NCC-kut pititsitillugit tagga uKagunnalinniKut pimmagiunnisaunninginnik “SiKinimmiut Inuit.” Pigiannimi, NCC-kut atuKattalinniKut Morâviamiut attuilukannigijanginnik Labradorimi kangianimiunik taggamiunillu pimmagiunitsaugumanniminik Inollutik. NCC-kut pusiKalaugamik kiumajotiKatlutik SiKinimmiut Inuit pimmagiunitsauninginnik Inunnit Labradoriup taggânimiunit Morâviamiunguttitausimajunik Morâviamiunut, sivullimik kiumajotigiasimajanganik Roger McDonnelliup, NCC-kut Kaujisattisimajanganik 1995-imi 2002-milu.

Aippâni abvangata Kaujitsiutingita, NCC-kut taisiutiKavut kinguvânguKatimminik “Inuit SiKinimmiut missioininguttitausimangituit” ubvalu Labradorimiut Inuit Morâviamiungungituit” sollu tamakkua Inuit “Morâviamiunguttitausimajuit”. Taisigutaujuk nalunangimaikKuk. Inuit Nunatsiavummiut kinguvânguKatigenguvut sunaugunaititausimajuni, atjusiagunnaitunillu Inuit ilukKusinginni sujuttausimajuni Morâviamiut kamausinginnut. Asiagullu, tamakkua “SiKinimmiut Inuit” pisittotiKallutik kinguvânguKatigenguvut sujuttausimalungituit missioniligijinut Kristosimiunut. NCC-kut taisiutiKavut “SiKinimmiut Inuit” ilukKusimmigit imminik paigisonguvut taggalu Nunatsiavummi Inungita ilukKusingit imminik paigisongunniuvut kinguvânguKatigennikut.

Piluattumik, NCC-kut kiumajosinga pillugu “SiKinimmiut Inuit” ilukKusingit malillugit pimmagiunnigâningit tungaviKavuk sulinginigâtsininginni akuniuluami 20-ni jârini, ilaliugutiliujuit tamakkununga pivalliutiKalaupput imminik ulinnaigutiKalaugamik ammalu ulinnaigijautlutik Kalunângajonninginnik. Solluluttauk, tâna Stoppi uKautiKatsiasimammat tamakkua Kalunângajuit piujumik piKattalaupput jârini sivullini suliatSaKatsainalaugamik. Atjigengitunik ilagenniKajuit piujumik pilaunninginnik sulijugijautsialaungilak piusijumut pillugu atjigengitunik tauttuliujuit/inoggusiliujuit naggugijausongunninginnik piusigijajumik HBC-kunut, taggalu isumaKattisilitluni Inuit Allailu suliatSaKagunangitonninginnik.

Ammalugiallak, Korneski tukisinattisigiallavuk kinguvângujuit ullumiujuk “SiKinimmiunut Inunnut” pivalliutiKalaupput HBC-kut taisiutiKaKattalaummata kinguvânguKatigejunik ingiKaKattajunik tamânigalak. “[Atjigengituit Kalunângajuit] sutaijattumilli akilitsasittitaugunnalaukKut (tamannalu) takutitsitluni tamakkua inuit sutaijattutigit atjigijaululaungilat ‘Allanut.’ Taggalu allalit iKiasuttuit, piungituit, tunganangituillu, [atjigengituit Kalunângajuit) sulijotsianginnatillugit, piluanguNiKatlutik, tunganattotlutik, nalatsianginnatotlutillu.”

Taggalu ilagijangit Inuit Allailu pitaKattitaugunnatinnagit akilitsasisongunnimik, atjigengituit Kallunângajuit pitaKattitaugunnalaukKuli sunagalatuinnanik asiagut [Allait] [Inuillu] ammalu [...] pitaKattitaugunnansautlutik âniasiuuttaugutiujunik. Tamakkua pitaKattitaugunnaniujuit pitaKattitaugunnanginiujuillu ilonnainik aviutisimanniKattisitsialaukKut asigijamminit, taggalu aviutisimannigijangit angijugavalliatuinnalaukKuk sollulu sitisivalliatuinnatluni jârît Kangiutivallianinginni.” Taggalu, kinguvânguKatigengujuit NCC-kunut ilaliutuliujuit pitaKattitaunisaulaukKut sutaijauttutigit kenaujatigit inoggusijutigullu tamannalu Inunnik Allannillu atsânigâttautitsiKattalaupput pitâgigialinginnik taggalu ajutsatitsiKattatluni ammalu sutaijattumi inotsiatitsigunnaitluni.

Taggalu tamakkua pillugit uKâlautiKatigettuKalâkKongininganik Kanuk ilaliutijuit tamakkununga pivalliagutiKannisauKoninginnik pitaKattitaunitsauKoninginnilu, isumaKattuKagunnaKuk Kanullikiak ilaliutiKatiKatigesongulâlikKat Nunatsiavukkut NCC-kulu. Atuagaujumi tajjami “Unveiling NunatuKavut,” NCC-kut nalunaitsiangittuk pigumatsianimmik pijagegiamik akKutitsaugajattunik Nunatsiavummi Inuit nunalinginnut.

6. PIJAGENNIK

KanuilingausiKagaluappat Nunatsiavut kavamanga NCC’s nunamik satusaigumanningit sivuppianingillu, atausik nalunnalungituk: Kujanâtuinnalunnagit songuniKanginingit namminiKannigannimut “SakKititsinik NunatuKavut,” NCC ikajutsitauniaKajut. Nalunattilugu ikajutsitauningit ikajuttauningillu NCC Nunatsiavut kavamanganut ammalu/ubvalu asinginnut Inuit katutjiKatigenninginnut, nalunakKongittuk NCC salaKagajattut ilanginni katutjiKatigenniunikkut satusagumajanginni.